

(α) Να χωριστείτε σε τέσσερις ομάδες. Να δημιουργήσετε με την ομάδα σας, μια μικρή μελωδία, των τεσσάρων μέτρων, σε μέτρο 2/4. Να χρησιμοποιήσετε αξίες τετάρτων, ογδών και δεκάτων έκτων στο ίδιο ύψος. Να συνοδεύσετε τη μελωδία σας με μουσικά όργανα τάξης. Να χρησιμοποιήσετε χρωματισμούς, legato-staccato και σημεία επανάληψης, για να εκτελέσετε τη μελωδία σας δύο φορές.

Α ομάδα. Να χρησιμοποιήσετε τις νότες ΝΤΟ, ΡΕ, ΜΙ, ΦΑ, ΣΟΛ, για να συνθέσετε το θέμα Α. Η μελωδία σας να τελειώνει με τη νότα ΝΤΟ.

2. Να απαντήσετε τα πιο κάτω:

Β ομάδα. Να χρησιμοποιήσετε τις νότες ΣΟΛ, ΛΑ, ΣΙ, ΝΤΟ1, ΡΕ1, για να συνθέσετε το πρώτο Επεισόδιο (Β).

9

17

3. Να απεικονίσετε με ζωγραφιές ή γεωμετρικά σχέδια τη μορφή του “Ροντό”

Ε΄ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΤΑΞΙΔΕΥΩ ΜΕ ΤΗ ΜΟΥΣΙΚΗ

1 α. Ταξίδι στο παρελθόν 1

1. Ομοιότητες / Διαφορές

Θα ακούσετε τον Ύμνο "Δόξα στ' όνομά Του" του Φραντς Σούμπερτ και το "Έντελβράις" του Richard Rodgers. Να σημειώσετε τις ομοιότητες και τις διαφορές:

Ομοιότητες και διαφορές			
α/α	Έργα	"Δόξα στ' όνομά Του" του Φραντς Σούμπερτ	"Έντελβράις" του Richard Rodgers
1.	Μέτρο		
2.	Είδος		
3.	Χορωδία/σόλο		
4.	Όργανα/Συνοδεία		
5.	Χώρα		
6.	Εποχή		

2. Δημιουργική Εργασία

(α) Να μελοποιήσετε το πιο κάτω δίστιχο, σε τριμερές μέτρο, στην κλίμακα της Σολ μείζονος:

Ε - σέ να Θε - έ το σύμπαν υ-μνεί για Σε τα που-λιά λα - λούν την αυ-γή.

(β) Να χρησιμοποιήσετε όλες ή μερικές από τις πιο κάτω νότες της κλίμακας της Σολ μείζονος:

(γ) Να χρησιμοποιήσετε σημεία έκφρασης (piano, pianissimo, forte, fortissimo, crescendo, diminuendo).

(δ) Να προσθέσετε στη σύνθεσή σας συνοδεία με το ρυθμικό σχήμα των 3/4, όπως λέμε, 'ουμ-τσα-τσα'.

(ε) Να παρουσιάσετε στις υπόλοιπες ομάδες την εργασία σας και να αξιολογήσετε τη σύνθεσή σας, όπως και τις συνθέσεις των συμμαθητών σας.

3. Ακουστική Αναγνώριση

Ποια από τα πιο κάτω ακουστικά αποσπάσματα είναι σε τριμερές μέτρο; Γράψτε ΝΑΙ στο σωστό.

α/α	έργο	Ναι/Όχι
1.	Άστα τα μαλάκια σου (Μουσική: Μιχάλης Σουγιούλ Στίχοι: Αλέκος Σακελλάριος & Γιαννακόπουλος Χρήστος).	
2.	Πιανίστες από το έργο "Το καρναβάλι των ζώων" του Καμίγ Σαιν-Σανς (Camille Saint-Saens).	
3.	Ρομάντζα, Ισπανικό Παραδοσιακό.	
4.	Θερινά Σινεμά του Λουκιανού Κηλαϊδόνη.	

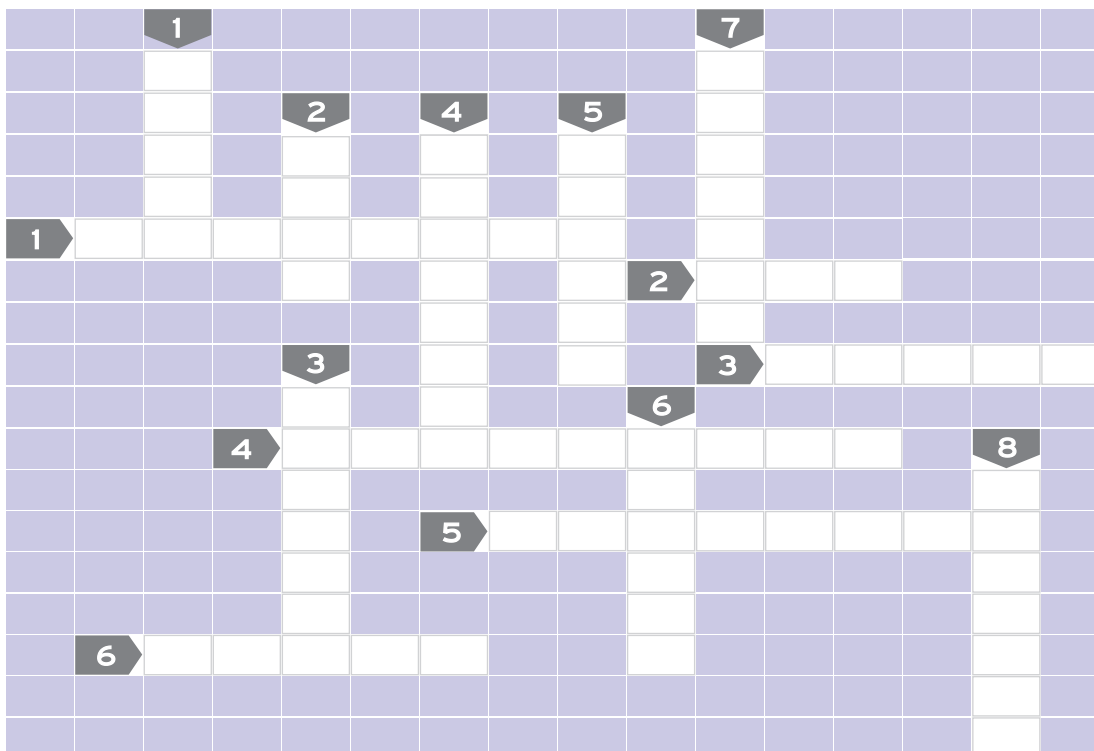
4. Σημειογραφία

Να αντιγράψετε πιο κάτω, τις δύο πρώτες φράσεις του ύμνου "Δόξα στ' όνομά Του" από τη Γερμανική Λειτουργία του Φραντς Σούμπερτ (βλ. Βιβλίο Μαθητή).

Δό - ξα σι'ο - νο - μά Του τ'ά - γιο κ'ι - ε - ρό _____

ΤΑΞΙΔΕΥΩ ΜΕ ΤΗ ΜΟΥΣΙΚΗ

5. Σταυρόλεξο

Οριζόντια

1. Γερμανική ..... Έργο του Σούμπερτ.
2. Νότα.
3. FINE στα Ελληνικά.
4. Λουλούδι των Άλπεων.
5. Βαθμιαία αύξηση του ήχου..
6. Απαλά/ σιγανά, στα Ιταλικά.

Κάθετα

1. Δυνατά, στα Ιταλικά.
2. Χαμηλές γυναικείες φωνές.
3. Η ..... της ευτυχίας.
4. Αυστριακός συνθέτης.
5. Υπάρχει και εκκλησιαστικό ...
6. Πρωτεύουσα της Αυστρίας.
7. Υψίφωνος.
8. Αμερικανός συνθέτης, στενός συνεργάτης του Χάμμερσάιν.

6. Έρευνα

Να κάνετε μια μικρή έρευνα στο διαδίκτυο ή αλλού, για να βρείτε τραγούδια άλλων χωρών που αναφέρονται σε λουλούδια.

.....

.....

.....

Ε΄ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΤΑΞΙΔΕΥΩ ΜΕ ΤΗ ΜΟΥΣΙΚΗ

1 β. Ταξίδι στο παρελθόν 2

1. Ακουστική αναγνώριση της Τριμερούς Μορφής

Αφού ακούσετε τους πιο κάτω χορούς από τη Σουίτα Μπαλέτου "Καρυοθραύστης" του Πιοτρ Ίλιτς Τσαϊκόφσκι (Piotr Ilych Tchaikovsky) να σημειώσετε με ΝΑΙ αυτούς που είναι γραμμένοι σε Τριμερή Μορφή και με ΟΧΙ αυτούς που δεν είναι σε Τριμερή Μορφή. Τα βασικά θέματα για τον κάθε χορό βρίσκονται πιο κάτω:

α/α	έργο	Ναι/Όχι
1.	Κινέζικος Χορός	
2.	Χορός της ζαχαρένιας νεράιδας	
3.	Τρέπακ (ρωσικός χορός)	

1. Κινέζικος Χορός

Το χορό αυτό αποδίδουν ένας Κινέζος και δύο Κινέζες πίνοντας τσάι. Η μελωδία παίζεται πρώτα από το φλάουτο και έπειτα από το πίκολο. Στο απόσπασμα αυτό ακούονται επίσης δύο φαγκότα, τα βιολοντσέλα, τα κοντραμπάσα σε πιτσικάτο και το γκλόνκεσπίηλ.

ΘΕΜΑ

Πίκολο

Μια μικρογραφία του κανονικού φλάουτου, περίπου στο μισό του (χωράει στην τσέπη του εκτελεστή). Παίζεται με τον ίδιο τρόπο, όπως το κανονικό φλάουτο (πλάγια) και ακούγεται μια οκτάβα ψηλότερα απ' αυτό.

ΤΑΞΙΔΕΥΩ ΜΕ ΤΗ ΜΟΥΣΙΚΗ

2. Χορός της ζαχαρένιας νεράιδας

Ο Τσαϊκόφσκι σ' αυτό το χορό δίνει τη μελωδία στην τσελέστα (βλ. Β' ενότητα, μαθ.2β), ένα μουσικό όργανο που πρωτοάκουσε στο Παρίσι, με ουράνιο γλυκύ ήχο. Η μελωδία συνοδεύεται με 'πιτσικάτο' από τα έγχορδα της ορχήστρας. Η απαντητική μελωδία δίνεται από το μπάσο κλαρινέτο.

Μπάσο κλαρινέτο

Η έκτασή του είναι μια οκτάβα πιο χαμηλά από αυτή του συνηθισμένου κλαρινέτου και διαφέρει κάπως ως προς το σχήμα, επειδή η χαμηλότερη άκρη του στρέφεται προς τα πάνω και καταλήγει σε καμπάνα, ενώ η ψηλότερη άκρη του συνεχίζεται σε σωλήνα που λυγίζει προς τα κάτω, ώστε να φτάνει στο στόμα του εκτελεστή. Παράγει τον ήχο με μια καλαμένια γλωσσίδα, η οποία διακόπτει περιοδικά τη ροή του αέρα, που κινείται μέσα σε ένα ραμφοειδές επιστόμιο (μπουκίνο).

Θέμα Α

έγχχορδα πιτσικάτο   τσελέστα   μπάσο κλαρίνο

Πιτσικάτο (ιτ. Pizzicato). Οδηγία στους εκτελεστές έγχορδων να παράγουν τους φθόγγους με τσίμπημα της χορδής και όχι με το δοξάρι. Ο τρόπος παραγωγής του ήχου προσομοιάζει με τον τρόπο που παράγεται ο ήχος της κιθάρας και της άρπας.

Θέμα Β

τσελέστα   βιόλα

3. Ρωσικός χορός "Τρέπακ"

Ο Ρωσικός χορός "Τρέπακ" από τη Σουίτα μπαλέτου "Καρυοθραύστης" του Πιότρ Ίλιτς Τσαϊκόφσκι εκφράζει την εθνικότητα του συνθέτη. Είναι γρήγορος και πολύ εντυπωσιακός. Χρησιμοποιείται όλη η συμφωνική ορχήστρα και οι χορευτές επιδεικνύουν την ικανότητα και τη δεξιότητά τους. Είναι γραμμένος σε Τριμερή Μορφή.

Μέρος Α

Θέμα Α

Μεσαίο μέρος Β

Θέμα Β

2. Δημιουργική Εργασία

(α) Να συνεργαστείτε με μια άλλη ομάδα, και να δημιουργήσετε το δικό σας έργο σε Τριμερή Μορφή. Π.χ.

Α ομάδα - Α μέρος του έργου

Γ ομάδα - Α μέρος του έργου

Β ομάδα - Β μέρος του έργου

Δ ομάδα - Β μέρος του έργου

Α ομάδα - Α μέρος του έργου

Γ ομάδα - Α μέρος του έργου

(β) Το Β μέρος του έργου θα πρέπει να είναι αντίθετο ως προς το Α μέρος:

Α ΜΕΡΟΣ (ΟΜΑΔΕΣ Α και Γ)

- Βηματική, ως επί το πλείστον, μελωδία που να περιλαμβάνει δέκατα έκτα.
- Να χρησιμοποιήσετε σημεία έκφρασης (piano, pianissimo, crescendo) και να προσθέσετε στη σύνθεσή σας συνοδεία με μελωδικά και ρυθμικά όργανα τάξης.
- Να χρησιμοποιηθούν οι νότες Ρε, Μι, Φα#, Σολ, Λα:
- Να τελειώσετε με τη νότα Σολ.

ΤΑΞΙΔΕΥΩ ΜΕ ΤΗ ΜΟΥΣΙΚΗ

Β ΜΕΡΟΣ (ΟΜΑΔΕΣ Β και Δ)

- Η μελωδία να κινείται με πηδήματα και να περιλαμβάνει τέταρτα, όγδοα και μισά.
- Να χρησιμοποιήσετε σημεία έκφρασης (forte, fortissimo, diminuendo) και να προσθέσετε στη σύνθεσή σας συνοδεία με μελωδικά και ρυθμικά όργανα τάξης.
- Να χρησιμοποιηθούν οι νότες Σολ, Λα, Σι, Ντο', Ρε': "
- Να τελειώσετε με τη νότα Ρε'.

(γ) Να παρουσιάσετε στις υπόλοιπες ομάδες την εργασία σας και να αξιολογήσετε τη σύνθεσή σας, όπως και τις συνθέσεις των συμμαθητών σας.

ΚΙ ΑΛΛΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ.

3. Από τους πιο κάτω συνδυασμούς διαλέξτε και υπογραμμίστε εκείνον που συμβολίζει την Τριμερή Μορφή:

(α) ΑΑΒΒ   (β) ΒΓΔ   (γ) ΑΒΑΓΑΔΑ   (δ) ΑΑΒΑ'

4. Να απεικονίσετε με ζωγραφιές ή γεωμετρικά σχέδια την Τριμερή μορφή.

5. Ακούσατε τον "κινέζικο χορό", το "χορό της Ζαχαρένιας Νεραΐδας" και το ρωσικό χορό "Τρεπάκ" από τη Σουίτα Μπαλέτου 'Καρυοθραύστης' του Πιοτρ Ίλιτς Τσαϊκόφσκι. Ποιος χορός σας άρεσε περισσότερο και γιατί;

.....

.....

.....

.....

6. Να επιλέξετε από το διαδίκτυο τη χορογραφία που προτιμάτε για το Ρωσικό Χορό "Τρεπάκ" ή το Χορό των αυλών από το μπαλέτο "Καρυοθραύστης" του Πιοτρ Ίλιτς Τσαϊκόφσκι (Piotr Ilyich Tchaikovsky).

Ε΄ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΤΑΞΙΔΕΥΩ ΜΕ ΤΗ ΜΟΥΣΙΚΗ

2. Στη χώρα του παραμυθιού

1. Δημιουργική εργασία

Να εργαστείτε στις ομάδες σας:

(α) να διαβάσετε προσεκτικά το πιο κάτω κείμενο.

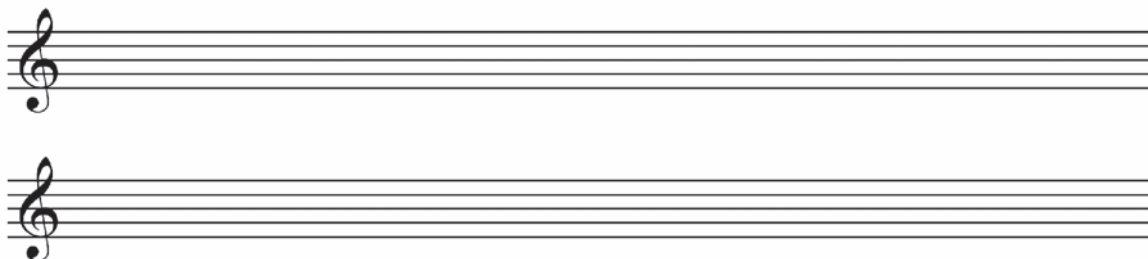
Στην περσινή καλοκαιρινή κατασκήνωση στην Κρήτη, επισκεφθήκαμε, επιτέλους, το φαράγγι της Σαμαριάς. Έπειτα από πολλές ώρες περπάτημα στο πανέμορφο φαράγγι, ένιωθα κούραση αλλά και αισθήματα δέους και ικανοποίησης. Ο ήχος του νερού με συντρόφευε, ώσπου άρχισα να ακούω δίπλα μου περίεργους ήχους και ο φόβος μου ότι θα συναντούσα τους καλικάντζαρους από τα παραμύθια της γιαγιάς μου ζωντάνεψε. Ξαφνικά, συνειδητοποίησα ότι όχι μόνο εγώ, αλλά όλοι γύρω μου άρχισαν να φοβούνται. Όλοι αρχίσαμε να τρέχουμε με δυσκολία, κοιτώντας πίσω τις σκιές από τα ψηλά δέντρα και τα παιχνίδια που έκανε το φως μέσα στο φαράγγι. Όταν τελικά αποκάμαμε, σταματήσαμε στο νερό για μια ανάσα. Τελείως αυθόρμητα κάποιος από μας άρχισε να τραγουδά και χωρίς να το καταλάβουμε όλοι τον ακολουθήσαμε, ίσως από το φόβο μας. Το τραγούδι έφερε και το χορό και ξαφνικά αντιληφθήκαμε ότι ανάμεσά μας προστέθηκαν και οι σκιές που μας κυνηγούσαν και τις οποίες φοβόμασταν. Ήταν τα παιδιά από τη διπλανή κατασκήνωση που είχαν σκηνοθετήσει τη μικρή μας περιπέτεια.

Κείμενο: Άντρη Χατζηγεωργίου-Λυμπουρή

(β) να βασιστείτε στο κείμενο και να δημιουργήσετε μια ηχοεικόνα ή ηχοϊστορία, στην οποία να υπάρχουν εναλλαγές στην ταχύτητα, την ένταση, τον τονισμό κ.λπ.

(γ) να γράψετε τη σύνθεσή σας με συμβατική σημειογραφία.

(δ) να παρουσιάσετε στην υπόλοιπη τάξη τη σύνθεσή σας και να σχολιάσετε εποικοδομητικά τις συνθέσεις σας και τις συνθέσεις των συμμαθητών σας.

2. Ακουστική αναγνώριση

Να ακούσετε τα πιο κάτω αποσπάσματα και να συμπληρώσετε τον πίνακα:

Έργα	Επιτάχυνση (Accelerando)	a tempo	Επιβράδυνση (Rallentando)	Όργανα /φωνές
Γιόζεφ και Γιόχαν Στράους ο ΙΙ (Joseph και Johann Strauss II): Pizzicato Polka, opus 234 (από- σπασμα)				
Μπραμς, Γιохάνες (Johannes Brahms): Ουγγρικός χορός αρ. 5. (απόσπασμα)				
Καλίνκα, λαϊκό ρωσικό τραγούδι				

3. Μικρή έρευνα

Να ερευνήσετε στο Διαδίκτυο ή σε άλλες πηγές, για να βρείτε περισσότερες πληροφορίες για παραδόσεις αναφορικά με τους καλικάντζαρους σε άλλες χώρες και εποχές: Τρολλς (Σκανδιναυικές χώρες), Καλικάντζαροι (Ελλάδα, Κύπρος, Ρωσία), Πάνας και οι Σάτυροι (Αρχαία Ελλάδα), Φαύνος (Γαλλία), Goblins /Νάνοι (Ιρλανδία) κ.λπ.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ΣΤ΄ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΧΟΡΕΥΩ ΜΕ ΤΗ ΜΟΥΣΙΚΗ

1 α. Χορεύω Ελληνικά 1 - Καλαματιανός

1. Το Παιχνίδι των παροιμιών σε ρυθμό Καλαματιανού

(α) Να επαναλαμβάνετε, σαν ηχώ, παροιμίες σε ρυθμικά σχήματα, σε μέτρο 7/8, που θα σας δίνει ο καθηγητής σας. Στη συνέχεια, με τη βοήθεια του καθηγητή σας, χωρισμένοι σε ομάδες να εκτελείτε τις παροιμίες, ταυτόχρονα, ως οσινάτο, χρησιμοποιώντας το σώμα ως κρουστό όργανο. (β) Να χρησιμοποιήσετε τις νότες Μι, Φα, Σολ# και Λα της λα ελάσσονος αρμονικής για να αυτοσχεδιάσετε χρησιμοποιώντας ρυθμικά σχήματα σε μέτρο 7/8. Ενώ αυτοσχεδιάζετε με τη σειρά, μερικοί μαθητές να εκτελούν, ταυτόχρονα, ένα μπορντούν (νότες ΛΑ και ΜΙ, ταυτόχρονα) στο ρυθμό του καλαματιανού.

2. Σχηματισμός της κλίμακας Λα ελάσσονος αρμονικής

(α) Να κυκλώσετε μια μόνο φορά, κάθε νότα του πρώτου μέρους του τραγουδιού "Καλότυχα είναι τα βουνά".

1. Κα - λó - τυ - χαι - ναι τα βου - νά πο - τέ τους δεν γερ - νού - νε Κα νού - νε.
2. Και καρ - τε - ρούν την ά - νοι - ξη τ'ό - μορ - φο Κα - λο - καί - ρι Και καί - ρι.

(β) Να χρησιμοποιήσετε τις νότες που κυκλώσατε, πιο πάνω, σε ολόκληρα, για να συμπληρώσετε την ανιούσα κλίμακα της Λα ελάσσονος αρμονικής. Σας δίνονται οι πρώτες τρεις νότες της κλίμακας. Προσέξτε, να γράφετε την κάθε νότα σε σχήμα οβάλ.

(γ) Να σημειώσετε με μικρές καμπύλες τους τόνους και τα ημιτόνια. Προσέξτε το τριημίτιο.

(δ) Να τραγουδήσετε την κλίμακα της Λα ελάσσονος αρμονικής.

3. Σύγκριση δύο παραδοσιακών τραγουδιών

Να συγκρίνετε τα δύο δημοτικά τραγούδια "Καλότυχα είναι τα βουνά" και "Μήλο μου κόκκινο" σημειώνοντας τη σωστή απάντηση πιο κάτω:

	Καλότυχα είναι τα βουνά	Μήλο μου κόκκινο
Κλίμακα:		
Μείζων/ελάσσων αρμονική		
Υπάρχει Τριημιτόνιο;		
Μέτρο		
Ρυθμός		
Χαρακτήρας		

4. Δημιουργική Εργασία. "Ας δημιουργήσουμε το δικό μας Καλαματιανό"

Να χωριστείτε σε ομάδες, για να δημιουργήσετε ένα καλαματιανό σκοπό στη λα ελάσσονα αρμονική:

(α) Η σύνθεσή σας να είναι γραμμένη σε μέτρο 7/8 και να αποτελείται από 4 μέτρα: μια μουσική ερώτηση (2 μέτρα) και μια μουσική απάντηση (2 μέτρα).

(β) Να χρησιμοποιήσετε το τριημιτόνιο και τις νότες Ρε, Μι, Φα, Σολ#, Λα, Σι, Ντο':

(γ) Να συνοδεύσετε τη σύνθεσή σας με τη νότα Μι (όπως φαίνεται πιο κάτω) καθώς και με κρουστά όργανα τάξης και να την παρουσιάσετε στην τάξη σας.

(δ) Να αξιολογήσετε τη σύνθεσή σας και αυτή των συμμαθητών σας.

(ε) Να ηχογραφήσετε την εργασία σας στον Ηλεκτρονικό Υπολογιστή.

5. Έρευνα στο διαδίκτυο

Να ερευνήσετε το διαδίκτυο, για να βρείτε πληροφορίες σχετικές με σύγχρονους Έλληνες συνθέτες, οι οποίοι χρησιμοποιούν στα έργα τους το ρυθμό του Καλαματιανού.

ΣΤ΄ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΧΟΡΕΥΩ ΜΕ ΤΗ ΜΟΥΣΙΚΗ 1 β. Χορεύω Ελληνικά 2 -Τσάμικος

1. Παιχνίδι Αυτοσχεδιασμού

(α) Να σταθείτε σε κύκλο χωρισμένοι σε ομάδες και να επαναλαμβάνετε ρυθμικά μοτίβα που θα σας δίνει ο καθηγητής σας.

(β) Με την καθοδήγηση του καθηγητή σας να δημιουργήσετε ένα είδος ρυθμικής συνοδείας σε ρυθμό τσάμικο.

(γ) Πάνω από τη συνοδεία που δημιουργήσατε να αυτοσχεδιάζετε με τη σειρά, δικές σας απαντητικές ρυθμικές φράσεις σ' αυτές που σας δίνει ο καθηγητής σας. Μπορείτε να χρησιμοποιήσετε:

- Τα ονόματά σας, ρυθμικά
- Ρυθμικές φράσεις με την τεχνική "χιπ-χοπ"

2. Ακουστική αναγνώριση

Να αναγνωρίσετε σε ποιες από τις πιο κάτω ακροάσεις υπάρχει ο τσάμικος ρυθμός:

Έργο	Ναι	Όχι
"Ένα νερό κυρά Βαγγελιώ"		
"Ένας απτός", Ελληνικό Παραδοσιακό		
Ελληνικό Παραδοσιακό Κυκλαδίτικο τραγούδι του γάμου.		
"Συνεφιασμένη Κυριακή" του Βασίλη Τσιτσάνη		
"Ο Μύθος" του Μάνου Χατζιδάκι		

3. Εργασία στο διαδίκτυο

Να εργαστείτε στο διαδίκτυο για:

(α) Να βρείτε πληροφορίες για το κλαρινέτο και να επιλέξετε ένα μουσικό κομμάτι που σας αρέσει.

(β) Να συγκρίνετε το κλαρινέτο με το παραδοσιακό κλαρίνο.

(γ) Να παρουσιάσετε στην τάξη την εργασία σας.

ΣΤ' ΕΝΟΤΗΤΑ: ΧΟΡΕΥΩ ΜΕ ΤΗ ΜΟΥΣΙΚΗ 2. Χορεύω ευρωπαϊκά - Βαλς

1. Δημιουργική Εργασία. "Ένα βιεννέζικο πάρτι του 19ου αιώνα"

As δημιουργήσουμε ένα βιεννέζικο πάρτι του 19ου αιώνα. Φανταστείτε την ατμόσφαιρα που δημιουργείται σε ένα τέτοιο πάρτι στις στολισμένες αίθουσες χορού, με τους πολυελαίους, τους καθρέφτες, τις κυρίες με τα μακριά φορέματα εποχής, τον ήχο των ποτηριών, την ορχήστρα να εκτελεί διάφορα μινουέτα, βαλς και πόλκες και τα ζευγάρια να στροβιλίζονται στο ρυθμό τους.

ΣΥΝΘΕΣΗ ΜΟΥΣΙΚΗΣ ΒΑΛΣ

(α) Να χωριστείτε σε τέσσερις ομάδες:

Ομάδες Α και Β. Να συνθέσετε ένα μικρό βαλς. Να προσθέσετε μια απλή συνοδεία και σημεία έκφρασης και να το εκτελέσετε με μουσικά όργανα τάξης.

Ομάδες Γ και Δ. Να δημιουργήσετε μια χορογραφία για τη μουσική των συμμαθητών σας. Να σκεφτείτε διαφορετικές κινήσεις για την **Εισαγωγή**, τη **μελωδία Α**, τη **μελωδία Β** και την **Coda**.

(β) Να παρουσιάσετε ενορχηστρωμένη τη σύνθεση και τη χορογραφία σας στην τάξη, σε ανάλογη ατμόσφαιρα, με σκοπό να ζωντανέψετε το κλίμα της εποχής.

Εισαγωγή

Tempo di valse

Μελωδία Α

Μελωδία Β

Coda (Επίλογος)

Ζ' ΕΝΟΤΗΤΑ: ΑΣ ΚΑΝΟΥΜΕ ΜΙΑ ΕΠΑΝΑΛΗΨΗ (2)

1. Δημιουργική Εργασία

1. (α) Να χωριστείτε σε 4 ομάδες και να χρησιμοποιήσετε μουσικά όργανα τάξης και φωνές με διάφορους τρόπους εκτέλεσης, για να περιγράψετε με ήχους τις πιο κάτω εικόνες.

(β) Χρησιμοποιείστε στο έργο σας τις ιδιότητες του ήχου: ταχύτητα-ρυθμική αγωγή (accelerando, rallentando, a tempo) και ένταση (crescendo και diminuendo).

(γ). Γράψετε με προσωπική σημειογραφία τη σύνθεσή σας.

Ομάδα Α. Ένα άλογο που καλπάζει. Στεκόμαστε στην άκρη ενός πολύ μεγάλου καταπράσινου λιβαδιού. Από μακριά βλέπουμε ένα άλογο να καλπάζει ήρεμα. Ύστερα αρχίζει να επιταχύνει τον καλπασμό του και να έρχεται προς το μέρος μας. Το άλογο καλπάζει όλο και πιο γρήγορα, πιο γρήγορα, μας πλησιάζει, περνά από μπροστά μας με ταχύτητα. Διατηρεί ένα σταθερό ρυθμό. Αρχίζει να απομακρύνεται ελαττώνοντας τον καλπασμό του. Τέλος, παρακολουθούμε το άλογο να σταματά και να στέκει ακίνητο.

Ομάδα Β. Απογείωση αεροπλάνου. Είμαστε σ' ένα αεροπλάνο, για να ταξιδεύσουμε από την Αθήνα στη Θεσσαλονίκη. Το αεροπλάνο κινείται αργά, κάνει επιτάχυνση και απογειώνεται. Πετά στον ουρανό με μια σταθερή ταχύτητα. Φτάνει πάνω από το αεροδρόμιο της Θεσσαλονίκης. Αρχίζει να πετά πιο χαμηλά και ελαττώνει ταχύτητα. Προσγειώνεται ομαλά και σταματά εντελώς.

Ομάδα Γ. Μοτοσικλέτα. Η αδελφή μου αγόρασε μια όμορφη κόκκινη μηχανή, για να πηγαίνει γρήγορα στη δουλειά της. Όταν την έφερε στο σπίτι ανέβηκα κι εγώ πάνω, για να με πάει βόλτα. Με το γύρισμα του μοχλού, η μηχανή πήρε μπρος. Ξεκινήσαμε αργά-αργά και μόλις ένοιωσε σίγουρη για τον εαυτό της, άρχισε να οδηγεί με άνεση χωρίς φόβο. Έτρεχε σταθερά, μέχρι που κάναμε το γύρο του τετραγώνου. Όταν φάνηκε το σπίτι μας, η αδελφή μου έκοψε ταχύτητα και αργά-αργά σταματήσαμε στην πιλοτή της πολυκατοικίας μας.

Ομάδα Δ. Τρένο. Το σπίτι του Γιάννη είναι κοντά στο σταθμό του Θησείου. Πολλές φορές που τον επισκέπτομαι χαζεύουμε τα τρένα που περνάνε από το σταθμό. Έρχονται με φόρα από το Μοναστηράκι και μόλις πλησιάσουν κόβουν ταχύτητα σταδιακά μέχρι που σταματάνε. Φορτώνουν και ξεκινάνε συνεχίζοντας το ταξίδι τους, αργά-αργά επιταχύνοντας. Μόλις πιάσουν ταχύτητα χάνονται στο τούνελ.

2. Ακουστική Αναγνώριση 1

α/α	ΕΡΓΟ	ΜΕΤΡΟ Διμερές Τριμερές Μέτρο 7/8	ΧΟΡΟΣ Καλαματιανός Τσάμικος Βαλς, Συρτάκι
1.	Γιόχαν Στράους I: "Απόηχοι από τη Λώρε-λάι του Ρήνου" (Lorelei Rhein Klänge).		
2.	Σαμιώτισσα		
3.	Μάνου Χατζιδάκι: "Ο Μύθος"		
4.	Μίκη Θεοδωράκη: Φινάλε από το έργο "Ζορμπάς ο Έλληνας"		

3. Ακουστική Αναγνώριση 2

Ακούστε τα πιο κάτω αποσπάσματα και αναγνωρίστε αν είναι γραμμένα σε μείζονα ή ελάσσονα κλίμακα:

α/α	Ακουστικό παράδειγμα	μείζων	ελάσσων
1.	Brahms, Ουγγρικός Χορός Αρ. 5		
2.	Haydn, βασικό θέμα "Συμφωνία της Εκπλήξεως" II κίνηση.		
3.	Καράβι-Καραβάκι, δημοτικό		
4.	Μίκη Θεοδωράκη, "Βασίλειψες αστέρι μου"		

ΑΣ ΚΑΝΟΥΜΕ ΜΙΑ ΕΠΑΝΑΛΗΨΗ 2

4. Σημειογραφία

Ακούστε τα πιο κάτω αποσπάσματα και αναγνωρίστε το είδος του μέτρου και το είδος του χορού:

Να χωρίσετε, στα πιο κάτω παραδείγματα, τα μέτρα με διαστολές:

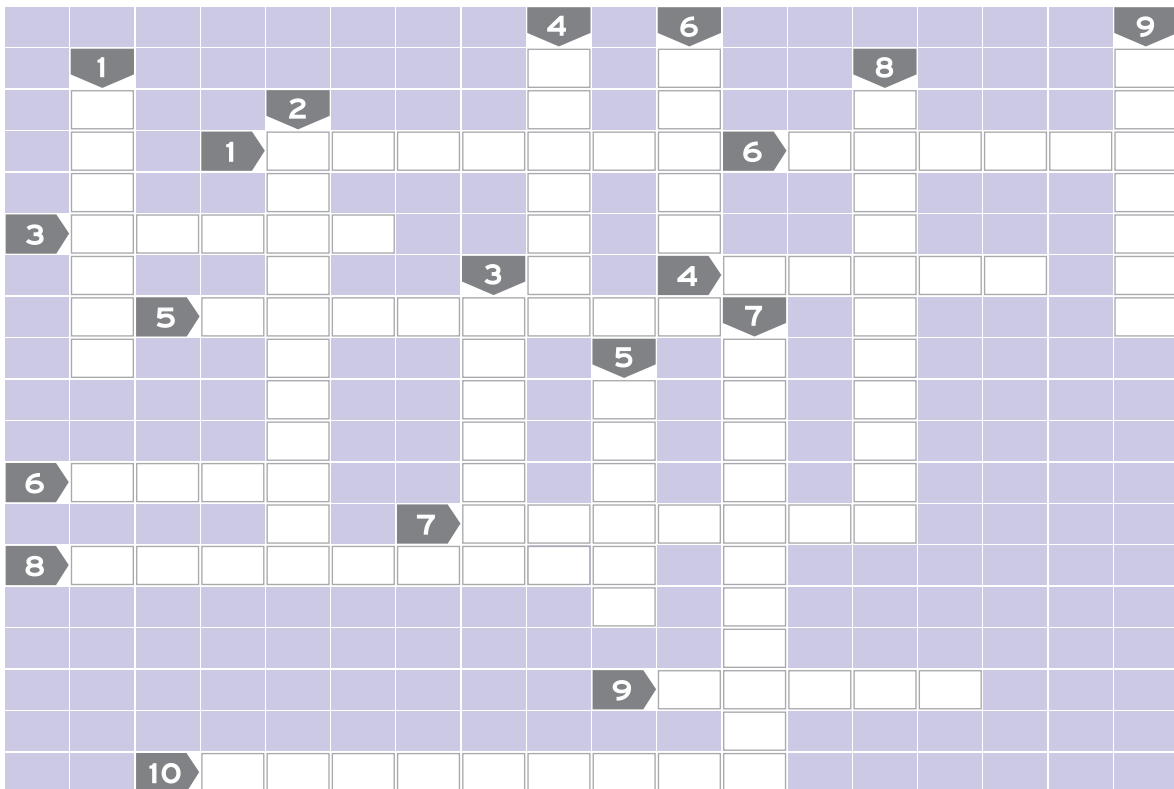
(Θέμα από το "Τουρκικό Εμβατήριο" από το έργο "Τα ερείπια των Αθηνών" του Λούντβιχ βαν Μπετόβεν)

(Θέμα από την ΙΙΙ κίνηση, "Μινουέτο" από τη Συμφωνία αρ. 39, Κ.543 του Βόλφγκανγκ Αμαντέους Μότσαρτ)

5. Σταυρόλεξο

Οριζόντια

1. Ξύλινο πνευστό που χρησιμοποιεί μονό καλάμι.
2. Ξύλινο πνευστό, μικρό φλάουτο.
3. Ο πρόγονός αυτού του μουσικού οργάνου ήταν το κυνηγετικό ..... Χρησιμοποιείτο στο κυνήγι, για να δίνει παραγγέλματα.
4. Έγχορδο όργανο μεγαλύτερο από το βιολί.
5. Χάλκινο πνευστό που χρησιμοποιεί έμβολο.
6. Έγχορδο που παίζεται με τα δάκτυλα.
7. Κρουστό που χορδίζεται σε συγκεκριμένη νότα.
8. Ξύλινο πνευστό που εκτελείται πλάγια.
9. Μικρό κρουστό με μεμβράνη.
10. Έδιναν παραγγέλματα στη μάχη.

Κάθετα

1. Το πιο χαμηλόφωνο από τα ξύλινα πνευστά.
2. Το πιο μεγάλο έγχορδο με δοξάρι.
3. Το φλάουτο είναι ..... όργανο.
4. Μικρό κρουστό όργανο από μέταλλο.
5. Το πιο μεγάλο χάλκινο πνευστό.
6. Το πιο μικρό έγχορδο με δοξάρι της συμφωνικής ορχήστρας.
7. Κρουστό που χρησιμοποιείται στους λαϊκούς ισπανικούς χορούς.
8. Μεγάλο έγχορδο με δοξάρι.
9. Παράγουν ήχο με χτύπημα (πληθυντικός αριθμός).

Η΄ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΣΧΕΔΙΟ ΣΥΝΘΕΤΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΤΕΛΙΚΟ ΠΡΟΤΖΕΚΤ 1 α. Το Νερό

1. Παιχνίδια με το νερό

Να χωριστείτε σε τέσσερις ομάδες. Αφού πειραματιστείτε με τους τρόπους που περιγράφονται στην ομάδα που ανήκετε να δημιουργήσετε ένα μικρό έργο με ήχους. Να παρουσιάσετε τη σύνθεσή σας στην υπόλοιπη τάξη. Να αξιολογήσετε τη δική σας εργασία και αυτή των συμμαθητών σας.

Α΄ ΟΜΑΔΑ

Να γεμίσετε κουβάδες με νερό. Να κρατάτε μικρές κούπες, να τις γεμίζετε με νερό και να τις αδειάζετε αργά πίσω στους κουβάδες. Να αποφασίσετε πόσοι μαθητές θα γεμίζουν και θα αδειάζουν το νερό ταυτόχρονα και με ποια σειρά, ώστε να δημιουργήσετε ένα μικρό έργο. Να χρησιμοποιήσετε παύσεις, crescendo, αποκορύφωμα και diminuendo.

Β΄ ΟΜΑΔΑ

Να κρατάτε χάλκινες σωλήνες κρεμασμένες από σπάγκο τις οποίες να βυθίζετε σε κουβάδες με νερό. Ενώ τις ανεβοκατεβάζετε, να τις χτυπάτε με μεταλλικούς επικρουστήρες (ή με μεταλλικά κουτάλια), για να παράγεται ένας χαρακτηριστικός ήχος. Να δοκιμάσετε να τις χτυπάτε με διάφορους τρόπους π.χ. δυνατά, απαλά, γκλισσάντο κ.τ.λ. Να αποφασίσετε τη σειρά με την οποία θέλετε να εκτελέσετε τους ήχους που επιλέξατε και πόσοι μαθητές θα εκτελούν ταυτόχρονα, ώστε να δημιουργήσετε ένα μικρό έργο. Να χρησιμοποιήσετε παύσεις, accelerando, ritartando, σταθερό χρόνο και αποκορύφωμα.

Γ΄ ΟΜΑΔΑ

Να βάλετε διαφορετική ποσότητα νερού σε πλαστικά μπουκάλια και να φυσάτε πάνω από το στόμιο, ώστε να παράγονται διάφοροι ήχοι, διαφορετικού ύψους. Να αποφασίσετε ποιους ήχους προτιμάτε, με ποια σειρά θα τους παρουσιάσετε και πόσους ήχους θα έχετε ταυτόχρονα (διφωνία, τριφωνία, πολυφωνία κ.τ.λ.), ώστε να δημιουργήσετε ένα μικρό έργο. Να χρησιμοποιήσετε παύσεις, απαλούς και δυνατούς ήχους και αποκορύφωμα.

Δ΄ ΟΜΑΔΑ

Να βάλετε διαφορετική ποσότητα νερού σε γυάλινα ποτήρια και να τα "κουρδίζετε" σε συγκεκριμένες νότες προσθέτοντας ή αφαιρώντας νερό και χτυπώντας τα με μεταλλικά κουτάλια. Να αποφασίσετε τη σειρά με την οποία θέλετε να εκτελέσετε τους ήχους που επιλέξατε και πόσοι μαθητές θα εκτελούν ταυτόχρονα, ώστε να δημιουργήσετε ένα μικρό έργο. Να χρησιμοποιήσετε παύσεις, απαλούς και δυνατούς ήχους, accelerando και ritartando.

2. Δημιουργική Εργασία - ΜΙΑ ΚΑΤΑΙΓΙΔΑ

Να χωριστείτε σε τέσσερις ομάδες και να δημιουργήσετε μια ηχοεικόνα που θα περιγράφει μια καταιγίδα. Η Α΄ ομάδα θα περιγράφει τη βροχή, η Β΄ ομάδα θα περιγράφει τον άνεμο, η Γ΄ ομάδα τα μαύρα σύννεφα που μαζεύονται στον ουρανό και η Δ΄ ομάδα θα περιγράφει τις βροντές. Να παρουσιάσετε την ηχοεικόνα σας με την καθοδήγηση του καθηγητή σας.

3. Πολυθεματική εργασία /πρότζεκτ με θέμα το νερό

Για τρία συνεχόμενα μαθήματα θα έχετε την ευκαιρία να εργασθείτε δημιουργικά στην ίδια δική σας σύνθεση με θέμα το νερό. Σε κάθε μάθημα θα χρησιμοποιείτε και θα προσθέτετε νέο υλικό και εμπειρίες, θα μπορείτε να κάνετε αλλαγές, θα τελειοποιείτε την εργασία σας, θα την παρουσιάζετε και θα την αξιολογείτε. Την τελική ολοκληρωμένη παρουσίαση η οποία θα γίνει στο 4ο μάθημα, μπορούν να παρακολουθήσουν καθηγητές άλλων μαθημάτων ή γονείς.

1. Να χωριστείτε σε 4 ομάδες και να επιλέξετε ένα από τα πιο κάτω θέματα, για να δημιουργήσετε ένα μουσικό έργο:

- Κατακλυσμός. Εκρήξεις. Τσουνάμι.
- Καταιγίδα.
- Θάλασσα, ποταμοί, ψάρια, ψαράδικα, τραγούδια ξενιτιάς.
- Ένα Φεστιβάλ Νερού.
- Έρευνα για την ιστορία/τη γεωγραφία/ τα προβλήματα ενός ποταμού, χείμαρου, λίμνης της περιοχής. Να γράψετε λεπτομέρειες για τους επισκέπτες, σε ένα μικρό βιβλιαράκι.
- Περιγραφή του ταξιδιού μιας σταγόνας της βροχής (πέφτει στην πόλη, στα χωράφια, στη θάλασσα κ.λπ.)
- Μια ηχοϊστορία που να σχετίζεται με το νερό.
- Έλλειψη νερού σε μια κοινότητα, προβληματισμός/ ιστορία.
- Μια ιστορία από τη Μυθολογία (Ποσειδώνας, Νηρηίδες, νεράιδες των ποταμών, γοργόνες, δελφίνια κ.ά.)

ΤΕΛΙΚΟ ΠΡΟΤΖΕΚΤ

2. Στην σύνθεσή σας μπορείτε να χρησιμοποιήσετε:

- Μουσική ραπ, ζωγραφική, χορό, παντομίμα, δραματοποίηση, κίνηση, φωνή, ή/και μουσικά όργανα, όλους τους ήχους του νερού που εξερευνήσατε και να μιμηθείτε τρόπους που χρησιμοποίησαν οι συνθέτες στις ακροάσεις που ακούσατε.
- Αυτοσχέδια όργανα. Να μελετήσετε μουσικά όργανα που σχετίζονται με το νερό και την κατασκευή τους. Να τα χρησιμοποιήσετε, εάν επιθυμείτε, στο έργο σας.
- Μελοποίηση δόκιμων ποιημάτων/ ποιημάτων από το βιβλίο της λογοτεχνίας σας/ δικών σας ποιημάτων για τη θάλασσα, τους ποταμούς, τα ψάρια, κ.λπ. Στη μελοποίηση μπορείτε να χρησιμοποιήσετε οποιεσδήποτε τεχνικές σύνθεσης έχετε μάθει από την αρχή της χρονιάς. Ακόμα, χρησιμοποιήστε φωνήματα, στακάτο, πιτσικάτο, μονομερή μορφή, διμερή μορφή, τριμερή μορφή, μορφή ροντό, σημεία έκφρασης (piano, forte, pianissimo, fortissimo, crescendo, diminuendo, accelerando, ritartando, τονισμός κ.λπ.).
- Δημοτικά τραγούδια, ποιήματα, έργα τέχνης μεγάλων ζωγράφων που έχουν σχέση με το νερό.
- Παροιμίες, σοφά λόγια, λαϊκές φράσεις με θέμα το νερό που συναντάμε στην καθημερινή ζωή (π.χ. "είπε το νερό νεράκι", ξέρι το μάθημα νερό, "έκανε μια τρύπα στο νερό", "κουβαλάει το νερό με το κόσκινο" κ.ά.).

3. Κάποια παιδιά, ανάλογα με τα ενδιαφέροντά τους, μπορούν να σχηματίσουν πολύ μικρές ομάδες του ενός ή των δύο απόμων, για να αναλάβουν ένα από τα πιο κάτω:

- Ομάδα κινηματογραφιστών/ φωτογράφων, η οποία θα οπτικογραφεί/ φωτογραφίζει τις ομάδες κατά την εργασία τους στην τάξη, καθώς και το τελικό αποτέλεσμα.
- Ομάδα κοστούμιών, σκηνικών/ διακόσμησης.
- Ομάδα Ήχου, η οποία θα ηχογραφεί τις ομάδες κατά την εργασία τους στην τάξη, καθώς και το τελικό αποτέλεσμα.
- Ομάδα Φωτισμού.
- Ομάδα Δημοσιογραφίας (Δημόσιες σχέσεις, Διαφήμιση. Πρόγραμμα, προσκλήσεις, άρθρο στο περιοδικό του σχολείου, συνεντεύξεις).

Η΄ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΣΧΕΔΙΟ ΣΥΝΘΕΤΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΤΕΛΙΚΟ ΠΡΟΤΖΕΚΤ 23. Το Νερό, Θάλασσα

1. Μουσική και Κίνηση

ΥΛΙΚΑ. Τρία υφάσματα λεπτά και βαριά (για να κινούνται εύκολα), 4 μέτρα μήκος π. X 1 μέτρο πλάτος περίπου, σε τρία διαφορετικά χρώματα (γαλάζιο, λευκό, γαλάζιο σκούρο). Μπορείτε να ετοιμάσετε, προαιρετικά, στο σπίτι σας ή στο μάθημα της Τέχνης/ Τεχνολογίας κουπιά και πανί βάρκας.

ΙΣΤΟΡΙΑ. Ένα καλοκαιρινό πρωινό, η θάλασσα φαινόταν ήρεμη και λαμπερή κάτω από το εκτυφλωτικό φως του ήλιου. Οι γλάροι ισορροπούσαν στον ουρανό και έψαχναν να βρουν ρεύματα αέρος για να παίξουν και να στροβιλιστούν μαζί τους. Ο Οδυσσέας και η παρέα του αποφάσισαν να πάνε με τη βάρκα να εξερευνήσουν την απέναντι πλευρά του νησιού που παραθέριζαν. Στα μισά της διαδρομής, η Μαρία που ήταν λίγο ζαλισμένη αποκοιμήθηκε... (να τελειώσετε την ιστορία όπως εσείς νομίζετε).

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ. Να χωριστείτε σε 4 ομάδες και να εκφράσετε με κίνηση την πιο πάνω ιστορία ενώ ακούτε το έργο "Θάλασσα" του Έλληνα συνθέτη **Σταμάτη Σπανουδάκη** (γ. 1948). Να αποφασίσετε τι κινήσεις θα χρησιμοποιήσετε και με ποια σειρά.

Α' ΟΜΑΔΑ

Τα κύματα. Έξι μαθητές - δύο για κάθε ύφασμα - θα κουνούν τα υφάσματα έτσι ώστε να θυμίζουν τη θάλασσα με τα κύματά της. Η θάλασσα κάποτε θα είναι ήρεμη και κάποτε θα είναι αγριεμένη. Στην περίπτωση που δεν υπάρχουν

υφάσματα να φανταστείτε ότι εσείς είστε τα κύματα και να κινηθείτε ανάλογα. Μπορείτε να χρησιμοποιήσετε γαλάζια, λευκά και γαλάζια σκούρα μεγάλα χρωματιστά μαντήλια.

Β' ΟΜΑΔΑ

Οι ψαράδες με τα δίκτυα τους.

Γ' ΟΜΑΔΑ

Οι κωπηλάτες οι οποίοι θα διασχίζουν κωπηλατώντας τη θάλασσα.

Δ' ΟΜΑΔΑ

Οι γλάροι.

ΤΕΛΙΚΟ ΠΡΟΤΖΕΚΤ

2. Δημιουργική Εργασία

Να εργαστείτε με τις ομάδες σας στα θέματα που επιλέξατε το προηγούμενο μάθημα. Να κάμετε αλλαγές, διορθώσεις και να προσθέσετε κίνηση, ήχους από τον Η.Υ. και γενικά νέο υλικό σύμφωνα με τις νέες εμπειρίες που αποκτήσατε. Να παρουσιάσετε την εργασία σας στην υπόλοιπη τάξη και να την αξιολογήσετε.

3. Εργασία για το σπίτι

Να εργαστείτε σε ζευγάρια και να χρησιμοποιήσετε το διαδίκτυο ή/και διάφορες άλλες πηγές για να μαζέψετε πληροφορίες για ένα από τα ακόλουθα θέματα:

- (α) τραγούδια της ξενιτιάς, τραγούδια για ψαράδες και τραγούδια για τη θάλασσα.
- (β) ιστορίες από τη Μυθολογία που έχουν σχέση με τη θάλασσα.
- (γ) έργα ζωγραφικής, ποίησης με θέμα τη θάλασσα.
- (δ) Μεγάλες ναυμαχίες που έκριναν την ιστορία λαών.

Η΄ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΣΧΕΔΙΟ ΣΥΝΘΕΤΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΤΕΛΙΚΟ ΠΡΟΤΖΕΚΤ 1 γ. Το Νερό, Θάλασσα

Μουσική και Κίνηση. Ένα παιχνίδι φαντασίας.

Να χωριστείτε σε δύο ομάδες για να δημιουργήσετε κίνηση για να εκφράσετε την πιο κάτω φανταστική εικόνα στη μουσική "Ατμόσφαιρες" του [György Ligeti](#). Η Β΄ ομάδα θα αποτελείται μόνο από 2-4 μαθητές.

Πορεία.

1. Αφού διαβάσετε τις δύο εικόνες, πιο κάτω, να ακούσετε προσεκτικά απόσπασμα από τη μουσική και να φανταστείτε διάφορες κινήσεις που μπορείτε να χρησιμοποιήσετε, για να εκφράσετε τις εικόνες.
2. Να σκορπιστείτε στο χώρο και να παρουσιάσετε με κίνηση τις δύο εικόνες, ενώ ακούτε τη μουσική του [György Ligeti](#).

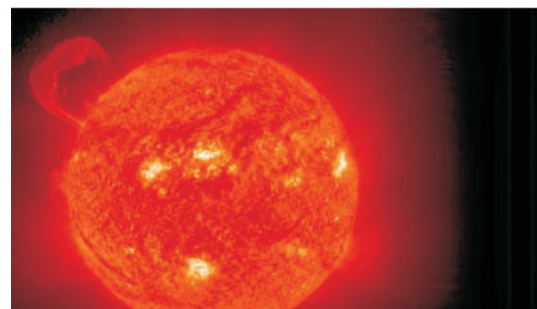
Εικόνα 1. *As φανταστούμε πως βρισκόμαστε σε ένα παγωμένο πλανήτη. Τα πάντα είναι ακίνητα. Η μόνη εντύπωση κίνησης που υπάρχει, είναι ένα αχνό φως από ένα μακρινό ήλιο που φωτίζει τα διάφορα σχήματα το ένα μετά το άλλο.*

Α΄ ΟΜΑΔΑ

Να αντιληφθείτε την απόκοσμη, μυστηριώδη σιωπή που υπάρχει στον παγωμένο πλανήτη και να σχηματίσετε τις παγωμένες εικόνες του τοπίου. Να εκφράσετε με κίνηση αυτές τις εικόνες και τα παγωμένα σώματα: Να στέκεστε σε διάφορες παγωμένες στάσεις στο μυστήριο αυτό τόπο, ενώ κάποια από αυτά τα παγωμένα σώματα να κινούνται πάρα πολύ αργά και να αλλάζουν θέση.

Εικόνα 2. *Μέσα από τα εκατομμύρια χρόνια της ύπαρξής του, ο μακρινός ήλιος μεγαλώνει και αργά-αργά η θερμοκρασία στον παγωμένο πλανήτη ψηλώνει. Ο πάγος αρχίζει να λιώνει. Σύντομα, παρουσιάζονται λίμνες με νερό, το οποίο απλώνεται συνεχώς, μέχρι που ολόκληρος ο πλανήτης σκεπάζεται με νερό.*

Β΄ ΟΜΑΔΑ

Η ομάδα Β θα αποτελείται από 2-4 μαθητές οι οποίοι θα υποδύονται το ρόλο των γλιαχτίδων. Οι γλιαχτίδες θα αγγίζουν με τη σειρά ένα-ένα τους μαθητές της ομάδας Α, οι οποίοι θα αρχίζουν να ξεπαγώνουν με πολύ αργές και μικρές κινήσεις. Ίσως με πολύ μικρές κινήσεις, αφού η πιο πάνω πορεία έχει πάρει εκατομμύρια χρόνια!

Α' ΟΜΑΔΑ

Γίνεται ένα είδος μεταμόρφωσης, ενώ ο πάγος λιώνει και γίνεται νερό. Πόσο αργά μπορείτε να ξεπαγώσετε από τις παγωμένες, ακίνητες στάσεις που είχατε προηγουμένως; Ποιο είδος κίνησης θα χρησιμοποιήσετε για να δείξετε ότι έχετε μετατραπεί σε νερό; Θα πρέπει να μετακινηθείτε από το ένα μέρος στο άλλο ή θα πρέπει να παραμείνετε εκεί που είστε;

ΑΚΡΟΑΣΗ: "Ατμόσφαιρες"

Συνθέτης: Γκυόργκι Λιγκέτι, György Ligeti

Η λέξη **"Ατμόσφαιρα"** αποτελείται από τις λέξεις: ατμός και σφαίρα. Γενικά Ατμόσφαιρα καλείται το αεριώδες περίβλημα που μπορεί να περιβάλλει κάποιο ουράνιο σώμα. Ειδικότερα όμως στη Μετεωρολογία χαρακτηρίζεται αυτό που περιβάλλει τη Γη, το οποίο συγκρατείται λόγω της βαρύτητάς της, και φθάνει σε ύψος περίπου 3.500 χλμ.

Ο **Γκυόργκι Σάντορ Λιγκέτι (György Sandor Ligeti, 1923-2006)** ήταν Ούγγρος συνθέτης Εβραϊκής καταγωγής, ο οποίος μεγάλωσε στη Ρουμανία, έζησε στην Ουγγαρία και αργότερα στην Αυστρία. Κατά το Β' Παγκόσμιο Πόλεμο ο ίδιος και η οικογένειά του στάλθηκαν σε στρατόπεδα συγκέντρωσης από τα οποία ο ίδιος επέζησε, αλλά πολλά μέλη της οικογένειάς του πέθαναν (Αουσβιτς). Το 1958, εργάστηκε στο Στούντιο Ηλεκτρονικής Μουσικής του Κάρλχάιντς Στόκχαουζεν (Karlheinz Stockhausen, 1928-2007) στην Κολωνία (Γερμανία). Πολλή από τη μουσική του αν και δεν είναι ηλεκτρονική, έχει το ίδιο ακουστικό αποτέλεσμα. Ανάπτυξε ένα είδος μουσικής το οποίο ο ίδιος ονόμαζε "μικροπολυφωνία" η οποία δίνει την αίσθηση της κίνησης χωρίς τη χρήση της παραδοσιακής μελωδίας και του ρυθμού. Στα φωνητικά του έργα οι τραγουδιστές πρέπει να χρησιμοποιούν κραυγές και φωνήματα, για να αποδώσουν συναισθήματα χωρίς λέξεις. Τα έργα του περιλαμβάνουν μουσική για ορχήστρα, χορωδία και μουσική δωματίου. Στο πλατύ κοινό είναι περισσότερο γνωστός για τη μουσική που έγραψε για τα κινηματογραφικά έργα του Stanley Kubrick: "2001: A Space Odyssey", "The Shining" και "Eyes Wide Shut".

Το έργο **"Ατμόσφαιρες" (Atmosphères, 1961)** γράφτηκε για μεγάλη συμφωνική ορχήστρα, χωρίς κρουστά και εξερευνά την έκταση και τις ηχητικές δυνατότητες των μουσικών αυτών οργάνων, χωρίς ηλεκτρονικά μέσα. Ξεκινά με μια απαλή συγχορδία στην οποία χρησιμοποιούνται όλα τα όργανα της ορχήστρας, ώστε να ακούγονται ταυτόχρονα όλες οι νότες ενός ηχητικού φάσματος πέντε οκτάβων. Σε κάποια σημεία, μερικές οικογένειες οργάνων της ορχήστρας σταματούν να παίζουν, έτσι ώστε να δίνεται η αίσθηση ότι οι συγχορδίες κινούνται πάνω από το ακροατήριο. Στο έργο, ο συνθέτης χρησιμοποιεί βιπράτο στα έγχορδα και χτυπήματα στις χορδές, πολύ ψηλές νότες στα ξύλινα πνευστά (ιδιαίτερα τα πίκολο), ήχους (που δεν δημιουργούν καμιά μελωδία) στα χάλκινα πνευστά, και δύο εκτελεστές οι οποίοι δονούν τις χορδές του πιάνου.

ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ. Να εργαστείτε με τις ομάδες σας στα θέματα που επιλέξατε το προηγούμενο μάθημα. Να κάνετε αλλαγές, διορθώσεις και να προσθέσετε κίνηση, ήχους από τον Η.Υ. και γενικά νέο υλικό σύμφωνα με τις νέες εμπειρίες που αποκτήσατε. Να παρουσιάσετε την εργασία σας στην υπόλοιπη τάξη και να την αξιολογήσετε.

Η΄ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΣΧΕΔΙΟ ΣΥΝΘΕΤΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΤΕΛΙΚΟ ΠΡΟΤΖΕΚΤ 16. Το νερό

Τελική Παρουσίαση

Η τελική παρουσίαση των ομάδων μπορεί να γίνει στην τάξη, ή στο θέατρο του σχολείου.

- Μπορείτε να καλέσετε τους γονείς σας, συμμαθητές σας, άλλα τμήματα του σχολείου, καθηγητές άλλων μαθημάτων ή όλο το σχολείο.
- Η κάθε ομάδα μπορεί να στολίσει με το δικό της τρόπο την τάξη/αίθουσα/θέατρο, με διάφορα έργα τέχνης, με μοτίβα νερού κ.ά.
- Μπορούν να προσφερθούν δροσιστικά ποτά/ κρέμες με νερό (νερό, χυμοί, πάγος, μαχαλεπί κ.λπ.).
- Μπορείτε να παρουσιάσετε έκθεση φωτογραφιών ηχογραφήσεων, μικρών ερευνών κ.ά. που έχετε ετοιμάσει κατά τη διάρκεια του 'πρότζεκτ'.

Οι ομάδες υποστήριξης που εργάζονταν κατά τη διάρκεια της συνθετικής εργασίας του 'πρότζεκτ' να αναλάβουν την παρουσίαση/διεκπεραίωση της παράστασης:

Η Ομάδα κινηματογραφιστών/ φωτογράφων θα οπτικογραφήσει/ φωτογραφίσει την παράσταση.

Η Ομάδα κοστουμιών, σκηνικών/ διακόσμησης θα ετοιμάσει την παράσταση (σκηνικά, κοστούμια, φροντιστές σκηνής κ.ά.). Ένας μαθητής θα έχει το ρόλο του υπεύθυνου σκηνής.

Η Ομάδα Ήχου θα ηχογραφήσει την παράσταση και έχει την ευθύνη για τα ηχητικά.

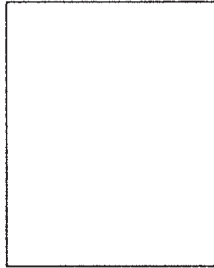
Η Ομάδα Φωτισμού θα έχει την ευθύνη του φωτισμού κατά τη διάρκεια της παράστασης.

Η Ομάδα Δημοσιογραφίας θα ετοιμάσει τις προσκλήσεις, τα προγράμματα, τις αφίσες, την παρουσίαση, το δελτίο τύπου, άρθρα, περιοδικά και ιστοσελίδα. Θα είναι επίσης η ομάδα υποδοχής.

ΚΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ!

Με απόφαση της Ελληνικής Κυβέρνησης τα διδακτικά βιβλία του Δημοτικού, του Γυμνασίου και του Λυκείου τυπώνονται από τον Οργανισμό Εκδόσεως Διδακτικών Βιβλίων και διανέμονται δωρεάν στα Δημόσια Σχολεία. Τα βιβλία μπορεί να διατίθενται προς πώληση, όταν φέρουν βιβλιόσημο προς απόδειξη της γνησιότητάς τους. Κάθε αντίτυπο που διατίθεται προς πώληση και δε φέρει βιβλιόσημο θεωρείται κλεψίτυπο και ο παραβάτης διώκεται σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 7 του Νόμου 1129 της 15/21 Μαρτίου 1946 (ΦΕΚ 1946, 108, Α΄).

Απαγορεύεται η αναπαραγωγή οποιουδήποτε τμήματος αυτού του βιβλίου, που καλύπτεται από δικαιώματα (copyright), ή η χρήση του σε οποιαδήποτε μορφή, χωρίς τη γραπτή άδεια του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου.